

Adviesaanvraag over versterking positie werknemers

Donner werpt steen in mede

Na een periode van ogenschijnlijke rust heeft minister Donner een steen in de vijver van de medezeggenschap gegooid. In juni vroeg hij de SER om een gericht advies 'over de vraag of de positie van werknemers in de onderneming versterking behoeft en hoe dit gerealiseerd kan worden, zodanig dat de belangen van werknemers voldoende worden meegewogen bij de besluitvorming in en over Nederlandse ondernemingen.'

Door Wim Schul en Jaap de Jong

- *Wat houdt de adviesaanvraag van het kabinet in?*
- *Correctierecht als denkrichting*
- *Harde waarborgen en zachte spelregels*

De adviesaanvraag komt voort uit de evaluatie van de code Tabaksblad. De commissie Frijns, belast met de evaluatie, wijst uitdrukkelijk op het belang van werknemers in het 'beoogde evenwicht', maar doet vervolgens geen aanbevelingen.

Het kabinet legt die vraag nu bij de SER neer en vraagt in elk geval een uitspraak over drie voorstellen. Die voorstellen betreffen:

- het spreekrecht van de or bij de aandeelhoudersvergadering;
- de positie van de or bij ontslag en benoeming van bestuurders en commissarissen;
- én betrokkenheid van werknemers bij fusie en overname.

Daarnaast dient de SER aandacht te besteden aan de toegang tot het onderzoek naar wanbeheer in ondernemingen (enquête-recht).

Welke lijnen zet het kabinet hiermee uit?

De belangrijkste is dat de positie van werknemers duidelijk geplaatst wordt in het bredere kader van behoorlijk ondernemingsbestuur (corporate governance). Daarmee treedt het kabinet buiten de huidige kaders van zowel het Burgerlijk Wetboek als de Wet op de ondernemingsraden. In de WOR voert de ondernemingsraad overleg met de bestuurder over besluiten binnen de onder-

neming. Het bredere kader leidt tot besluiten over onderneming en vennootschap en daarbij horen relaties met meer partijen.

Ook de concrete opties die aan de SER worden voorgelegd, wijzen hierop.

Rijnlands model

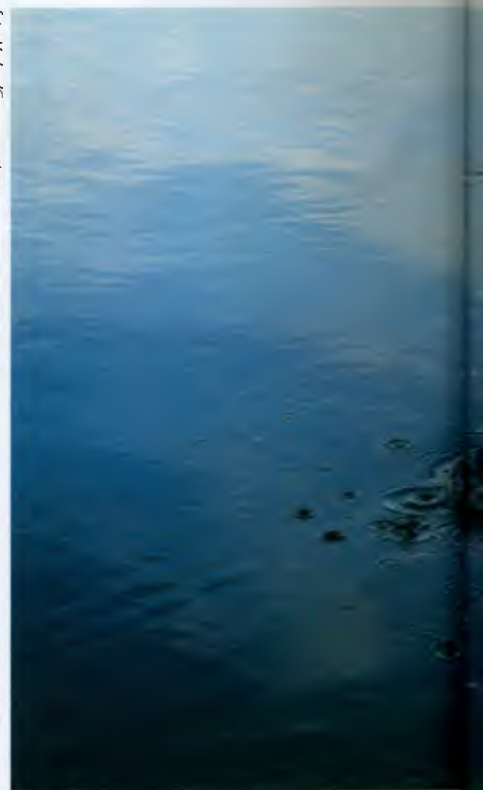
Wat is nu de bedoeling? Neem het voorgestelde spreekrecht van de ondernemingsraad bij de aandeelhoudersvergadering. Het kabinet maakt hier pas op de plaats. Komt dat door de expliciete omarming van het Rijnlandse model? Dit model is in de huidige vorm veel te statisch gebleken en daarmee te kwetsbaar. De beschrijving van Donner als 'langetermijnsamenwerkingsverband', omvat twee versluierungen. Ze versluiert allereerst de noodzaak van soms pijnlijke vernieuwing van activiteiten, onderneming en arbeid op korte termijn. Zulke vernieuwingen staan niet tegenover de lange termijn, maar zijn juist nodig voor de duurzaamheid, wat de essentie is van innovatie. Door de term samenwerkingsverband worden bovendien de verschillen in machtspositie versluierd. Neem het woord meewegen in de vraag van Donner. Aan wiens gezindheid wordt dan de uitkomst van dat meewegen overgelaten? Een betere richting

is: onderlinge afweging van belangen tussen partijen met eigen taken en bevoegdheden. In een internationaliserende economie is het effectiever te zoeken naar manieren waarop de goede kanten van het Angelsaksische en het Rijnlandse model gecombineerd kunnen worden. Nieuwe *checks and balances* betekenen meer mogelijkheden van de verschillende oude en nieuwe partijen om voor hun actuele belangen op te komen. Dan is het vervolgens de kunst die te laten sporen met brede compromissen om gemeenschappelijke belangen te waarborgen.

Modernisering

Wat betekent dit voor een modernisering van het Rijnlandse model? Het huidige model is onder meer te weinig dynamisch doordat het beperkt blijft tot enkele vaste traditionele partijen die ten opzichte van elkaar hun invloedssferen gescheiden houden. Dat geldt voor de verhoudingen tussen de sociale partners op nationaal niveau en in bedrijfstakken. Denk aan de discussies over outsiders en insiders op de arbeidsmarkt.

Foto: Verheul/Communicatie.com

zeggen

svijver

Dat geldt net zo goed voor de verhoudingen binnen ondernemingen waar het ondernemingsbestuur een onaantastbare positie houdt. Denk aan de toonzettende ontwikkelingen rond ABN Amro en Stork. Tussen directie, commissarissen en ondernemingsraad is de eerste spelregel dat men niet op de stoel van de ander moet willen zitten. Voor de aandeelhouders zijn zulke belemmerende spelregels de laatste tien jaar behoorlijk geslecht. Dat zou ook moeten gelden voor het Rijnlandse model van arbeidsverhoudingen. Met zo'n benadering wordt de nodige richting gegeven aan de opties in de brief van Donner.

Correctierecht

Er moeten in elk geval betere regels komen voor open informatievoorziening, rechten van minderheden onder de belanghebbenden, taakuitoefening door de partijen, diverse vormen van overleg en garanties om dat overleg te kunnen voeren. Het sluitstuk in die onderlinge betrekkingen is een expliciet correctierecht. Over en weer moet de ene

partij de andere kunnen corrigeren wanneer die te weinig kwaliteit heeft voor een goede taakvervulling. Met zo'n benadering zou bijvoorbeeld richting gegeven kunnen worden aan het voorgestelde spreekrecht bij de aandeelhoudersvergadering. Om welke onderwerpen kan het dan gaan? Als inpassing in corporate governance het uitgangspunt is, dan zouden ook de onderwerpen die het bestuur moet voorleggen aan het toezicht en aan de medezeggenschap gelijk moeten lopen. In de afgelopen jaren hebben aandeelhouders negatieve beslissingen afgedwongen zoals afromen van winst, opzadelen met schulden, stoppen van doorgroei in een nieuwe kansrijke richting, afstoten van onderdelen, afbouw eigen R&D en inkoop van eigen aandelen ten koste van de investering. Soms heeft aandeelhouders-macht tot positieve ontwikkelingen geleid, zoals het terugstorten van winsten, innovatie binnen een toeleveringsketen, weghalen uit surseance, verwijderen van incapabel bestuur of minder tunnelvisie bij de Raad van Commissarissen. Maar goed of slecht, werknemers en ondernemingsraden staan steeds aan de zijlijn. Daarom komt de adviesaanvraag van Donner geen moment te vroeg.

Rimpelloos

Waarom is de vijver van de medezeggenschap tot op heden zo rimpelloos? Donners voorganger De Geus is erin geslaagd de indruk te wekken dat de ondernemingsraad als zodanig ter discussie stond. Nadat zijn voorstellen zijn ingetrokken – nu twee jaar geleden – is een fundamentele wijziging van de regels nauwelijks bespreekbaar. De meningsvorming in de SER had al twee jaar eerder tot een

patstelling geleid. Maar gold zo'n impasse ook niet zo'n jaar of zes geleden voor de verhouding tussen aandeelhouders en ondernemingsbestuur? De interne regulering had tot geen enkele tastbare verandering geleid. Toen kwam er een minister die daarmee geen genoegen nam. Door Morris Tabaksblat werden principes geformuleerd die uiteindelijk hun weg vonden in het Burgerlijk Wetboek. Het resultaat is voor aandeelhouders en toe-

zichhouders een flexibele code die geëvalueerd en verder uitgerold wordt. Diezelfde weg van harde waarborgen en zachte spelregels kan ingeslagen worden voor medezeggenschap en arbeidsverhoudingen. Een commissie zoals de commissie Tabaksblat kan tussen alle meningen en belangen die weg gaan banen. Met dit vooruitzicht brengt de steen van Donner meer dan een tijdelijke beroering in de vijver van de medezeggenschap.

Wim Schul is opleider/adviseur voor ondernemingsraden in dienst van FNV Formaat en **Jaap de Jong** is zelfstandig medezeggenschapsadviseur en vertrouwenscommissaris

Adviesaanvraag

De adviesaanvraag is te vinden op de website van de SER: www.ser.nl/werkprogramma/default.asp?desc=werkprogramma_004#2

Vraagbaak

Heb je een vraag, leg deze voor aan de OR Vraagbaak op www.orinformatie.nl. Je krijgt binnen 48 uur antwoord.

Digitale versie

OR informatie is nu ook digitaal te bekijken. Kijk op www.orinformatie.nl/digitaal